

**11.00.05 – ATROF-MUHITNI MUXOFAZA QILISH VA TABIIY RESURSLARDAN
OQILONA FOYDALANISH IXTISOSLIGI BO‘YICHA
TAYANCH DOKTARANTURAGA KIRUVCHILAR UCHUN MUTAXASSISLIK
FANLARIDAN DASTUR**

Antropogen faktorning resurslarga ta’siri; resurslardan oqilona foydalanishning maqsad va vazifalari; klassifikatsiyasi, nazorat turlari; resurslardan foydalanish ko‘lami, metodlari; rejali ravishda, stixiyali, oqilona, nooqilona, passiv, aktiv foydalanish, maxsus foydalanish, atmosferadan foydalanish va nazorat; yerdan foydalanish va kimyolanishi; suvlardan foydalanish va ularning profilaktikasi, kompleksligi; o‘simlik va xayvonlardan foydalanish; qazilma boyliklardan ratsional foydalanishning asosi- rejalashtirish va bashorat qilish prinsiplari; boshqarish, uning tiplari, asosiy prinsiplari, uning kompleks xolda yondashuvi; ekologik yondashuv va iqtisodiy yondashuvni xamoxangligi, texnologik takominlashuv; resuslardan oqilona fodalanishning huquqiy asoslari, O‘zbekiston respublikasining resurslardan foydalanish qonunlari haqida tasavvurga ega bo‘lishi; tabiiy resurslar klassifikatsiyasini; tabiiy resurslardan okilona foydalanish metodlarini; suvlarni ekspluatatsiya qilish usullarini; tuproqlardan oqilona foydalanish usullarini; bioresurslar va qazilma boyliklarni rejalashtirishni bilishi va ulardan foydalana olishi; o‘rmon resurslaridan oqilona foydalanishni rejalashtirish; ekomonitoring usullarini amalda qo‘llay olish; biologik resurslardan oqilona foydalanishga doir xulosalar va olingan natijalarini baholash va aniq takliflar berish haqida ilmiy bilimlar, amaliy o‘quv va ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.

Savollar:

T/r	Savol	Adabiyot
<i>Ekologiya va Atrof muhit muhofazasi</i>		
1.	Muhit va ekologik omillar	1. Michael Begon, Colin R. Townsend, and John L. Harper. <i>Ecology From Individuals to Ecosystems.</i> , o‘quv qo‘llanma., Blackwell 2006., 717 bet.
2.	Atrof-muhitni ekologik muammolari	2. Ergashev A., Ergashev T. <i>Agroekologiya.</i> Toshkent. 2010 y.
3.	Qishloq xo‘jalik ekologiyasi	3. Ergashev A. <i>Umumiy ekologiya.</i> Toshkent. “O‘zbekiston”. 2003 y.
4.	Tabiiy resurslar.	4. Ergashev A.E., SHeraliev A.SH., Suvonov X.A, Ergashev T.A. “Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish” o‘quv qo‘llanma, «Fan» T.2009., 450 bet.
5.	Ekologiya sohasidagi xalqaro hamkorlik.	
6.	Ekologiya sohasidagi xalqaro hamkorlik.	
7.	Atmosfera havosini muhofaza qilish	
8.	Suv resurslarini muhofaza qilish	
9.	Er resurslarini muhofaza qilish	
10.	Biologik resurslarni muhofaza qilish	
<i>Atrof muhitga bo‘ladigan ta’sirni baholash</i>		
11.	Atrof-muhitga bo‘ladigan ta’sirlarni baholashning asosiy tushunchasi va tamoyillari	Mamatov S. A., Salohiddinov A. T., Yusupov G’. U., Xolmirzaeva M.I. Atrof muhitga bo‘ladigan ta’sirni baholash (O‘quv qo‘llanma) 2012
12.	Atrof-muhitga bo‘ladigan ta’sirlarni baholash tushunchasi mohiyati	
13.	Atrof-muhitga bo‘ladigan ta’sirlarni baholashning tamoyillari	
14.	Atrof-muhitga bo‘ladigan ta’sirlarni baholashning predmeti	
15.	AMBTB jarayoni ishtirokchilari	

16.	Atrof-muhitga bo'ladigan ta'sirlarni baholashning asosiy elementlari
17.	Atrof-muhitga bo'ladigan ta'sirlarni baholash jarayonining umumiy sxemasi
18.	Atrof-muhitga bo'ladigan ta'sirlarni baholash jarayonining asosiy elementlari
19.	Atrof-muhitga bo'ladigan ta'sirlarni baholash jarayonining boshlang'ich bosqichlari
20.	AMBTBni o'tkazishning zaruriyati to'g'risida qaror

Ekoliya va tabiatni muhofaza qilish

21.	Respublikada ekologik siyosatning shakllanishi
22.	Abiotik omillar
23.	Zaharli gazlarning ruxsat etilgan me'yorlari
24.	Atmosferaga tashlanadigan gazni mexanik usulda tozalash
25.	Oqar suvni tozalash usullari
26.	Oqar suvni kimyoviy usulda tozalash
27.	Orol dengizini saqlab qolish uchun olib borilayotgan ishlar
28.	Sanoat chiqindilari haqida ma'lumotlar
29.	Tabiatni muhofaza qilishda davlat va nodavlat tashkilotlarning o'rni
30.	Ekologik nazorat va ekologik ekspertiza

Ekoliya huquqi

31.	Ekologik huquqiy javobgarlik.
32.	Yerlarni ekologik-huquqiy muxofaza qilish.
33.	Suv va suvdan foydalanishni ekologik huquqiy muhofaza qilish.
34.	Atrof-muhitni xalqaro huquqiy muhofaza qilish
35.	Muxofaza etiladigan tabiiy hududlar va ob'ektlarni huquqiy holati.
36.	Atmosfera havosini muhofaza qilshning umumiy qoidalari.
37.	Yer osti boyliklarini muxofaza qilish zaruriyati
38.	O'simlik va hayvonot dunyosini ekologik-huquqiy himoyalash.
39.	Tabiiy resurslardan foydalanishning iqtisodiy-huquqiy mexanizmi.
40.	Ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solish.

1. Mirziyoyev Sh. M. 2017—2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'naliishi bo'yicha HARAKATLAR STRATEGIYASI.
 2.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Ekoliya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni. 21-aprel 2017-yil, Toshkent.
 3. D.Yormatova, X.S.Xushvaqtova ekoliya va tabiatni muhofaza qilish Toshkent – «Fan va texnologiya» – 2018
 4. Акимов Т.А., Кузмин А.П., Хаскин В.В. Экология. Природа человек техника. М.: ЮНИТИ ,2001. 4. В.И.Вернадский. Биосфера и ноосфера. – М., 1989

Tuproq va agroekoliya

41.	Qishloq xo'jalikni kimyolashtirishdagi ekologik muammolarni o'rganish
-----	---

1. Alexander, Earl B. Soils in Natural Landscapes.

42.	Qishloq xo'jaligida ekologik toza maxsulot yetishtirish texnologiyalarini o'rganish	October 21, 2013 by CRC Press. London, New York 2013.
43.	Orol fojiasi va uning tuproq qatlamiga ta'sirini o'rganish.	2. Dobrovolskiy G. V., Nikitin Ye. D. Экологиа почв. Учебник / 2-е изд., уточн. и доп. — М.: Издательство МГУ, 2012. — 412 с.
44.	Qishloq xo'jalik ishlab chiqarishda tabiatni muhofaza qilish tadbirlari	3. Эргашев А.Э. ва бoshqalar. – Agroэкологиа. Toshkent, 2006.
45.	Qishloq xo'jaligida ekologik toza maxsulot yetishtirish	
46.	O'zbekistonda sug'oriladigan yerlarning hozirgi holati va yaxshilash yo'llari	
47.	O'zbekistonning yer zaxiralari va ulardan oqilona foydalanish	
48.	Tuproq bonitirovkasi va yerlarni iqtisodiy baholash	
49.	Tuproq eroziyasi va unga qarshi kurash chora-tadbirlari	
50.	Tuproq paydo bo'lishi jarayonining umumiyyatini sxemasi. Tuproq paydo bo'lisch omillari.	

Amaliy ekologiya

51.	Tabiatni muhofaza qilish muammosining kelib chiqishi. Tabiat, jamiyat va inson	
52.	Tabiiy resurslardan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari	
53.	Tabiiy resurslardan oqilona foydalanishning hozirgi zamон muammolari	
54.	Yer osti boyliklaridan foydalanish	2. Ergashev A., Ergashev T. Agroekologiya. Toshkent. 2010 y.
55.	Biologik resurslardan foydalanish	3. Ergashev A. Umumiyyatni ekologiya. Toshkent. "O'zbekiston". 2003 y.
56.	Tabiiy resurslardan foydalanishni boshqarish	4. Ergashev A.E., SHeraliev A.SH., Suvonov X.A, Ergashev T.A. "Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish" o'quv qo'llanma, «Fan» T.2009., 450 bet.
57.	Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va xalqaro hamkorlik	
58.	Tabiiy resurslardan foydalanishning ekologik, ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy jihatlari	
59.	Ekomonitoring usullari.	
60.	Biologik resurslardan oqilona foydalanishga doir xulosalar va olingan natijalarni baholash va aniq takliflar berish.	

Atrof muhit sifat analizi va monitoringi

61.	Ekologik monitoring turlari.	A.N.Xojimov. Ekologik monitoring. Toshkent.2004. Мониторинг природной среды в бассейне Аральского моря. Й. Гидрометеоиздат, 1991.
62.	O'zbekiston Respublikasida ekologik monitoring.	
63.	Barqaror rivojlanish va ekologik monitoring.	
64.	Ekologik monitoringning halqaro jihatlari.	
65.	Ekologik monitoring va ekologik	

	auditning aloqadorlik mohiyati.	
66.	Ekologik monitoringni tashkil etish va bioekologik monitoring.	
67.	Geokologik monitoring.	
68.	Biosferali monitoring.	
69.	O'zbekiston Respublikasida ekologik monitoring.	
70.	Sug'oriladigan mintaqalarda ekologik monitoring.	
<i>Sanoat ekologiyasi</i>		
71.	Sanoat zonalaridagi ekologik vaziyatni yaxshilash.	Robert U. Ayres and Leslie W. Ayres. A Hanbook of Industrial Ecology. France.. 2002.
72.	Sanoatlashuv va uning ekologik oqibatlari.	Yormatova D. Sanoat ekologiyasi. Toshkent, 2007.
73.	Sanoatlashgan maydonlarning tabiiy resurslarga talab.	Yodgorova .Sh., Egamberdiyeva L.Sh., Azimova D.O. Shahar ekologiyasi. Toshkent, 2012.
74.	Sanoatlashgan shaharliklarning ekologik ongi va madaniyati.	Эгамбердиева Л.ИШ. Эгамбердиева У.Т., Атабаева Н.К., Жабборов Б. Экология города и промышленности. Ташкент, “Университет”. 2019.
75.	Sanoat chiqindilarini qayta ishslash va ulardan foydalanish.	
76.	Sanoat zonalarini ko'kalamzorlashtirish va obodonlashtirish.	
77.	Shahar va sanoat korxonalarining insonlarga ta'siri.	
78.	Shahar va sanoat korxonalarining atrof-muhitga ta'siri.	
79.	Sanoatdan chiqadigan zararlarning turlari.	
80.	Shahar va sanoat zonalari uchun ruhsat etilgan me'yoriy ko'rsatkichlar.	
<i>Garbologiya (chiqindishunoslik)</i>		
81.	Chiqindilar global ekologik muammo sifatida	Ernst-Detlef Schulze, Erwin Besck, Klaus Muller-Hohenstein. Plant Ecology. Springer Berlin. Heidelberg, 2005.
82.	Xavfsiz utilizatsiya qilish texnologiyasi va usullari, chiqindilarni qayta ishslash va yo'q qilish	Наумов Н.П. Экология животных. Москва. «Высшая школа». 1963.
83.	Sanoat chiqindilarini qayta ishslashning asosiy texnologiyalari	<u>Дробушевский С. В.</u> Экология животных. М. 376 ст.
84.	Sanoat korxonalari chiqindi suvlarining tasnifi va ularni zararsizlantirish usullari.	Дауда Г.А. Экология животных. 2015. 453 ст
85.	Qishloq xo'jaligi chiqindilari. Asosiy qayta ishslash texnologiyalari	Чернова Н.М., Бурова Л.М. –Экология. М. «Просвещение». 1981
86.	Chiqindilarni boshqarish bo'yicha xorijiy davlatlarni tajribasi	

87.	Chiqindilarni boshqarish. Evropa davlatlari tajribasi	
88.	O'zbekistonda chiqindilar muommosini xal qilish bo'yicha normativ huquqiy xujjalalar. Chiqindilar oqimini boshqarish kontseptsiyasi	
89.	Chiqindilarni yig'ishni tashkil etish.	
90.	Chiqindilarni qayta ishslash usullari.	

Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish

91.	Tabiiy resurslardan oqilona foydalanishning klassifikatsiyasi, nazorat turlari.	P.C.Joshi Text Book Of Environmental Science. APH Publishing, Jan 1, 2009 - Biodiversity - 306 pages Қаюмов А.А., Рахмонов Р.Н., Эгамбердиева Л.Ш., Хамроқулов Ж.Ҳ. Табиатдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш. – Т.: “Иқтисодиёт”, 2014. Бекназов Р.У. Новиков Ю.В. Охрана природы. Ташкент. «Ўқитувчи» 1995. Ergashev A., Ergashev T. Ekologiya, biosfera va tabiatni muhofaza qilish. Toshkent. 2005-422 bet.
92.	Tabiiy resurslardan foydalanish ko'lami, metodlari.	
93.	Tabiatdan foydalanish tadbirlarini amalga oshirishning iqtisodiy samaradorligi.	
94.	Tabiiy resuslardan oqilona fodalanishning huquqiy asoslari.	
95.	O'simlik va hayvonlar resurslaridan foydalanishda qayta tiklanish imkoniyatlari aniqlash uslublari.	
96.	O'rmon resurslari resurslarinidan oqilona foydalanishni rejalashtirish;	
97.	Qazilma boyliklardan ratsional foydalanishni rejalashtirish va bashorat qilish prinsiplari.	
98.	Tabiiy resurslar tasnifi.	
99.	Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish.	
0.	Alovida muhofaza qilinadigan hududlar	

**Foydalanilgan asosiy darsliklar
va o'quv qo'llanmalar ro'yxati**

1. Michael Begon, Colin R. Townsend, and John L. Harper. Ecology From Individuals to Ecosystems., o'quv qo'llanma., Blackwell 2006., 717 bet.
2. Ergashev A., Ergashev T. Agroekologiya. Toshkent. 2010 y.
3. Ergashev A. Umumiyluk ekologiya. Toshkent. "O'zbekiston". 2003 y.
4. Ergashev A.E., SHeraliev A.SH., Suvonov X.A, Ergashev T.A. "Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish" o'quv qo'llanma, «Fan» T.2009., 450 bet.
5. Sultonov R.S. Ekologiya va atrof muhitni muhofaza qilish asoslari. T. Musiqa. 2007.

6. Турсунов Х.Т. Рахимова Т.У. Экология. –Тошкент., “Chinor ENK” 2006.-152 бет
7. Константинов В.М. Охрана природы. -М.: 2002.
8. Акимова Т.А., Хаскин В.В. Экология- М.: ЮНИТИ 1998.
9. Отабоев Ш., Набиев М. Инсон ва биосфера Тошкент., «Ўқитувчи», 1995.
10. Экологические основы природопользования -М., 2002
11. Национальная стратегия и план действий по сохранению биоразнообразия Республики Узбекистан. – Ташкент, 1998. – 135 с.
12. Национальный доклад о состоянии окружающей природной среды и использовании природных ресурсов в Республике Узбекистан. Тошкент., 2005., 2008.
13. Охрана окружающей среды (законы и нормативные документы) Выпуск 1 Ташкент., 2000.
14. Реймерс Н.Ф. Природопользование- М.: «Мысль» 1990.
15. Ўзбекистон табиатини муҳофаза қилиш–Маъruzalар матни. ЎзМУ Тошкент, 2001.

Tuzuvchilar:

dots.Karshibaeva L.K.

dots. Daniyarov S.